

پای درس امام رضا علیه السلام

فلسفه بعثت پیامبران و به تبع آنان امامان علیهم السلام برای تربیت نفوس بشر و ارتقاء بخشیدن به مراتب عالی معنویت بوده است...

فلسفه بعثت پیامبران و به تبع آنان امامان علیهم السلام برای تربیت نفوس بشر و ارتقاء بخشیدن به مراتب عالی معنویت بوده است. لذا این بزرگواران پیوسته در آموزش مکارم اخلاق کوشا بوده تا انسان به مرتبه ای برسد که به مقام خلیفه الهی نائل آید. حال که بشریت به بزرگترین بلای الهی دچار گشته و از فیض مستقیم امام محروم شده باید به ریسمان سنن نبی اکرم و فرمایشات اهل بیت علیهم السلام متمسک شده و در برابر فرامین و نصایح ایشان زانوی ادب زده و شاگردی نماید تا شاید راه را از بیراهه تمیز داده و به سعادت ابدی که همانا تحصیل رضایت حضرت حق می باشد، برسد.

عمل صالح و دوستی آل محمد

عن الرضا علیه السلام :

لاتدعوا العمل الصالح و الاجتهاد فی العباده اتکالا علی حب آل محمد علیهم السلام ولا تدعوا حب آل محمد علیهم السلام لامرهم اتکالا علی العباده فانّه لا یقبل احدهما دون الاخر.

امام رضا علیه السلام فرمود :

مبادا اعمال نیک را به اتکای دوستی آل محمد علیهم السلام رها کنید؛ و مبادا دوستی آل محمد علیهم السلام را به اتکای اعمال صالح از دست بدهید، زیرا هیچ کدام از این دو، به تنهایی پذیرفته نمی شود. (۱)

پنج صفت مهم

عن الرضا علیه السلام :

خمسٌ من لم تکن فيه فلا ترجوه لشیءٍ من الدنيا و الاخره من لم تعرف الوثاقه فی ارومته و الکرّم فی طباعه والرّضانه فی خلقه والنبل فی نفسه و المخافه لرّبّه .

امام رضا علیه السلام فرمود:

پنج صفت است که در هر کس نباشد امید چیزی از دنیا و آخرت به او نداشته باشید:

- کسی که در نهادش اعتماد نبینی
- کسی که در سرشتش کرم نیابی
- کسی که در آفرینشش استواری نبینی
- کسی که در نفسش نجابت نیابی
- کسی که از خدایش بیمناک نباشد. (۲)

نتیجه رضایت از خدا

عن الرضا علیه السلام:

مَنْ رَضِيَ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى بِالْقَلِيلِ مِنَ الرِّزْقِ رَضِيَ اللَّهُ مِنْهُ بِالْقَلِيلِ مِنَ الْعَمَلِ. (۳)

امام رضا علیه السلام فرمود:

هر کس به رزق و روزی کم از خدا راضی باشد، خداوند از عمل کم او راضی خواهد بود.

برخورد مناسب با چهار گروه

عن الرضا علیه السلام :

اصحاب السلطان بالحذر، و الصّدیق بالتواضع، و العدوّ بالتحرز، و العامّة بالبشر. (۴)

امام رضا علیه السلام فرمود:

- از سلطان و زمامدار دوری کن
- و با دوست با تواضع و فروتنی؛
- و با دشمن با احتیاط و اجتناب؛
- و با مردم با روی خوش رفتار کن .

دیدار و اظهار دوستی با هم

عن الرضا علیه السلام:

تزاوَرُوا تحابوا و تصافحُوا ولا تحاشموا. (۵)

امام رضا علیه السلام فرمود:

به دیدن یکدیگر روید تا یکدیگر را دوست داشته باشید و دست یکدیگر را بفشارید و به هم خشم نگیرید
میان روی و احسان

عن الرضا علیه السلام:

عليكم بالقصد في العنى و الفقر، و البر من القليل و الكثير؛ فان الله تبارك و تعالى يعظم شقه التمره حتى يأتى يوم
القيامة كجبل احد . (٤)

امام رضا علیه السلام فرمود :

بر شما باد به میانه روی در فقر و ثروت ؛ و نیکی کردن چه کم و چه زیاد - زیرا خداوند متعال در روز قیامت یک نصفه خرما را
چنان بزرگ نماید که مانند کوه احد باشد .

بهترین اعمال بعد از واجبات

عن الرضا علیه السلام:

ليس شئ من الأعمال عند الله عزوجل بعد الفرائض أفضل من إدخال السرور على المؤمن. (٧)

امام رضا علیه السلام فرمود:

بعد از انجام واجبات، کاری بهتر از ایجاد خوشحالی برای مومن، نزد خداوند بزرگ نیست .

نتیجه خدمت به مؤمن

عن الرضا علیه السلام:

من فرج عن مومن فرج الله عن قلبه يوم القيامة. (٨)

امام رضا علیه السلام فرمود:

هر کس اندوه و مشکلی را از مومنی بر طرف نماید خداوند در روز قیامت اندوه را از قلبش بر طرف سازد.

حسن ظن به خدا

عن الرضا علیه السلام :

أحسن الظن بالله فان من حسن ظنه بالله كان عند ظنه ، و من رضى بالقليل من الرزق قبل منه اليسير من العمل، و من
رضى باليسير من الحلال خفت مؤنته و نعم اهله ، و بصره الله دار الدنيا و دواءها، و أخرجه منها سالماً إلى دار السلام. (٩)

امام رضا علیه السلام فرمود:

به خداوند خوش بین باش، زیرا هر که به خدا خوش بین باشد، خدا با گمان خوش او همراه است،

و هر که به رزق و روزی اندک خشنود باشد، خداوند به کردار اندک او خشنود باشد ،

و هر که به اندک از روزی حلال خشنود باشد، بارش سبک و خانواده اش در نعمت باشد،

و خداوند او را به دنیا و دوايش بینا سازد و او را از دنیا به سلامت به دارالسلام بهشت می رساند .

بدترین مردم

عن الرضا علیه السلام :

إن شر الناس من منع رفته ، و أكل وحده ، و جلد عبده . (١٠)

امام رضا علیه السلام فرمود :

به راستی که بدترین مردم کسی است که یارباش را (از مردم) باز دارد و تنها بخورد، و افراد تحت امرش را بزند .

حقیقت توکل

سئل الرضا علیه السلام:

عن حد التوكل؟ فقال: أن لاتخاف أحد إلا الله . (١١)

از امام رضا علیه السلام از حقیقت توکل سوال شد، فرمود: این که جز خدا از کسی نترسی .

سلاح پیامبران

عن الرضا علیه السلام:

انه كان يقول لاصحابه: عليكم بسلاح الأنبياء .

ف قيل: و ما سلاح الأنبياء؟ قال: الدعاء . (١٢)

حضرت رضا علیه السلام همیشه به اصحاب خود می فرمود: بر شما باد اسلحه پیامبران .

پرسیدند : اسلحه پیامبران چیست؟ فرمود: دعا .

صله رحم با کمترین چیز

عن الرضا علیه السلام :

صل رحمك و لو بشرته من ماء، و أفضل ما توصل به الرحيم كالأذى عنها . (١٣)

امام رضا علیه السلام فرمود :

پیوند خویشاوندی را برقرار کنید گر چه با جرعه آبی باشد؛ و بهترین پیوند خویشاوندی، خود داری از آزار خویشاوندان
است.

ویژگیهای دهگانه عاقل

عن الرضا عليه السلام :
لا يتم عقل امرء مسلم حتى تكون فيه عشر خصال:

- ألخير منه مأمول

- والشّر منه مأمون

- يستكثر قليل الخير من غيره

- ويستقل كثير الخير من نفسه

- لا يسام من طلب الحوائج اليه

- ولا يمل من طلب العلم طول دهره

- الفقرفى الله احب اليه من الغنى

- و الذل فى الله احب اليه من العز فى عدوه

- و الخمول اشهى اليه من الشهرة

ثم قال عليه السلام العاشره و ما العاشره؟

قيل له: ما هى؟

قال عليه السلام: لا يرى احدا إلا قال: هو خير منى و اتقى. (١٤)

امام رضا عليه السلام فرمود :

عقل شخص مسلمان تمام نيست، مگر اين كه ده خصلت را دارا باشد :

- از او اميد خير باشد

- از بدى او در امان باشند

- خير اندك ديگرى را بسيار شمارد

- خير بسيار خود را اندك شمارد

- هر چه حاجت از او خواهند دلتنگ نشود

- در عمر خود از دانش طلبى خسته نشود

- فقر در راه خدا از توانگرى محبوبتر باشد

- خوارى در راه خدا از عزت با دشمنش محبوبتر باشد

- گمنامى را از پر نامى خواهان تر باشد

- سپس فرمود: دهمين چيست ؟

پس فرمود: كسى را ننگرد جز اين كه بگويد او از من بهتر و پرهيزكارتر است .

دوستى با مردم

عن الرضا عليه السلام:

التودد الى الناس نصف العقل. (١٥)

امام رضا عليه السلام فرمود:

دوستى با مردم، نيمي از عقل و خرد ورزى است .

پاكيزگى

عن الرضا عليه السلام :

من أخلاق الأنبياء التنظف. (١٦)

امام رضا عليه السلام فرمود :

از اخلاق پيامبران، نظافت و پاكيزگى است .

نتيجه كار خوب و بد

عن الرضا عليه السلام :

المستتر بالحسنه يعدل سبعين حسنه، و المذبح بالسئنه مخذول، و المستتر بالسئنه مغفور له. (١٧)

امام رضا عليه السلام فرمود:

پنهان کننده كار نيك (پاداشش) برابر هفتاد حسنه است، و آشكار کننده كار بد سر افكنده است، و پنهان کننده كار بد آمرزيده است .

سه ويژگى برجسته مومن

عن الرضا عليه السلام :

لا يكون المؤمن مؤمناً حتى تكون فيه ثلاث خصال:

- سنه من ربه

- وسنّه من نبيّه

- و سنّه من وليّه

فأما السنه من ربه فكتمان سرّه؛ و أما السنه من نبيّه فمداراه الناس؛ و أما السنه من وليّه فاصبر فى البأساء و الضراء

(۱۸).

امام رضا علیه السلام فرمود:

مومن ، مومن واقعی نیست، مگر آن که سه خصلت در او باشد:

سنتی از پروردگارش و سنتی از پیامبرش و سنتی از امامش. اما سنت پروردگارش، پوشاندن راز خود است؛ اما سنت پیغمبرش، مدارا و نرم رفتاری با مردم است؛ اما سنت امامش، پس صبر کردن در زمان تنگدستی و پریشان حالی است .
خوشی و عیش دنیا

سئل الامام الرضا علیه السلام: عن عیش الدنیا؟

فقال: سعه المنزل و کثره المحبّین. (۱۹)

از حضرت امام رضا علیه السلام درباره خوشی در دنیا سوال شد، فرمود:

وسعت منزل و زیادی دوستان .

بخیل و حسود

عن الرضا علیه السلام:

لیس لبخیل راحه، ولا لِحسود لذه ، ولا لِمَلوک وِفاء، ولا لِکَذوب مُروّه. (۲۰)

امام رضا علیه السلام فرمود:

بخیل را آسایشی نیست ، و حسود را خوشی و لذتی نیست ، و پادشاهان را وفایی نیست ، و دروغگو را مروت و مردانگی نیست.

۱- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۸.

۲- تحف العقول، ص ۴۴۶ / بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۳۹.

۳- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۷.

۴- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۵۶.

۵- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷.

۶- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۶.

۷- بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۴۷.

۸- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۸.

۹- تحف العقول، ص ۴۴۹.

۱۰- تحف العقول، ص ۴۴۸.

۱۱- تحف العقول، ص ۴۴۵.

۱۲- اصول کافی، ج ۴، ص ۲۱۴.

۱۳- تحف العقول، ص ۴۴۵.

۱۴- تحف العقول، ص ۴۴۳.

۱۵- تحف العقول، ص ۴۴۳.

۱۶- تحف العقول، ص ۴۴۲.

۱۷- اصول کافی، ج ۴، ص ۱۶۰.

۱۸- اصول کافی، ج ۳، ص ۳۳۹ / تحف العقول، ص ۴۴۲.

۱۹- بحار الانوار، ج ۷۶، ص ۱۵۲.

۲۰- تحف العقول، ص ۴۵۰.